

Zgodovina jezuitskega kolegija v Ljubljani

Nekateri vidnejši profesorji v ljubljanskem jezuitskem kolegiju in njihove zasluge za razcvet znanosti

7

S tem ko so jezuiti vzgojni in izobraževalni program v Ljubljani dvignili na bistveno kakovostnejši nivo, so naš prostor dejavno vključili v evropske miselne in kulturne tokove 17. in 18. stoletja ter omogočili razcvet znanosti. V ljubljanskem jezuitskem kolegiju se je v vlogi profesorjev zvrstilo veliko pomembnih osebnosti. Mnogi izmed njih niso bili le posredniki in spodbujevalci znanja, ampak znanstveniki v današnjem pomenu besede, ki so na svojih raziskovalnih področjih opravili pomembno pionirsko delo. Izmed mnogih znanih imen jih izpostavljamo le nekaj.

(slika 1)

Janez Ludvik Schönleben (1618–1681). Rodil se je v Ljubljani, kjer je tudi umrl; pokopan je v jezuitski cerkvi sv. Jakoba. Bil je duhovnik, polihistor, zgodovinar, pridigar, teolog, filozof in dramatik. Širina njegovih obzorij in vsebinsko zelo bogat opus kažeta, da je bil eden najpomembnejših učenjakov našega prostora v zgodnjem novem veku. Najbolj znan je po zgodovinopisnem delu *Carniolia antiqua et nova* (»Stara in nova Kranjska«, 1681).

(slika 2)

Janez Krstnik Dolar (1621–1673). Rodil se je v Kamniku, umrl pa na Dunaju. Bil je duhovnik, glasbenik in skladatelj. Kot glasbeni prefekt in vodja kora je deloval v Ljubljani (1656–1658), najdlje pa na Dunaju (1660–1673). Pisal je vokalno-instrumentalno in instrumentalno glasbo. Njegovo glasbeno ustvarjalnost je pohvalil tudi Valvasor.

(slika 3)

Bernard Ferdinand Erberg (1718–1773). Rodil se je v Ljubljani, umrl pa v Kremsu. Bil je duhovnik, učitelj filozofije in matematike ter knjižničar. Bil je prvi vodja ljubljanskega fizikalno-matematičnega kabineta. Prvo znano Newtonovo delo na Kranjskem je imelo njegov lastniški zaznamek.

(slika 4)

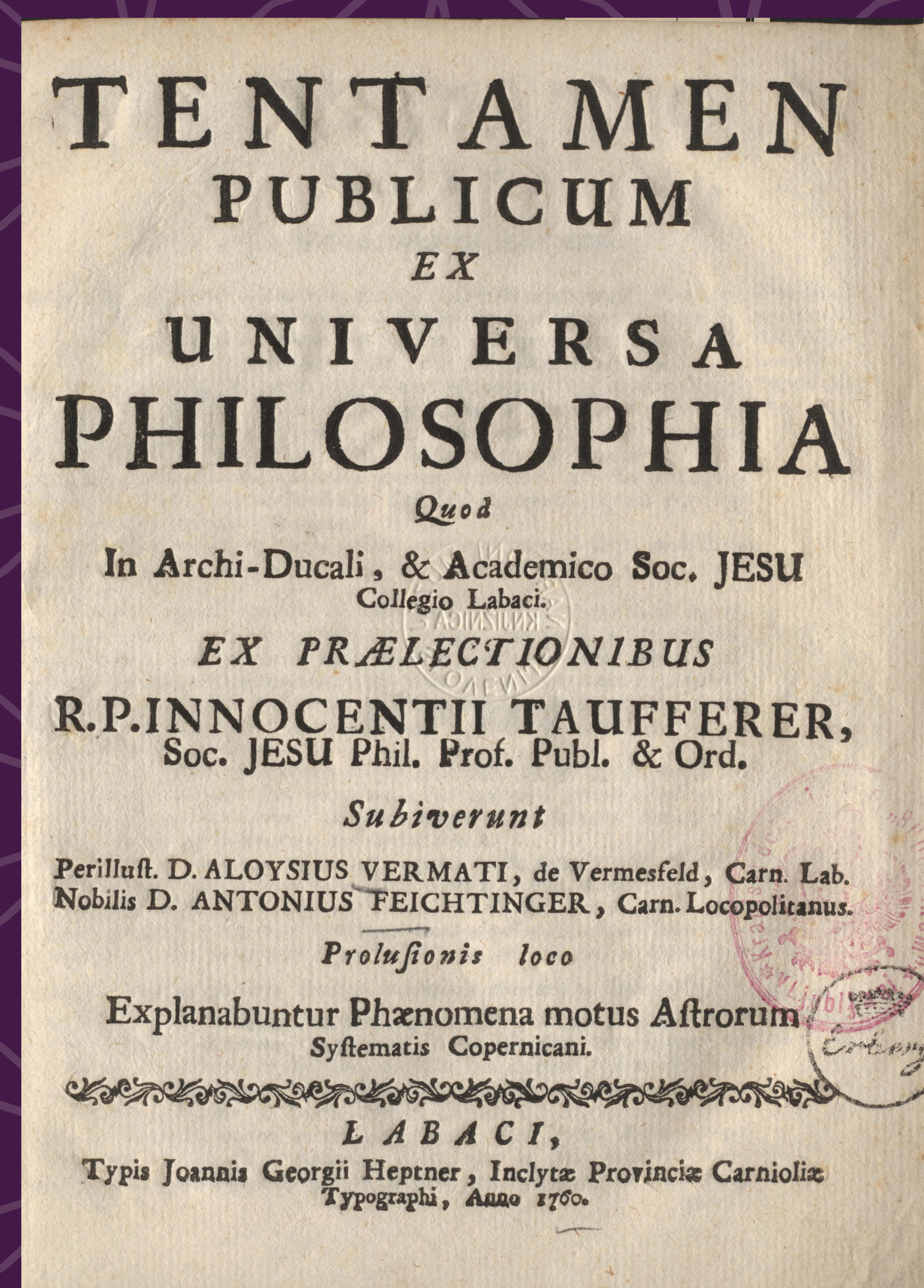
Baron Franc Ksaver pl. Wulfen (1728–1805). Rodil se je v Beogradu, umrl pa v Celovcu. Bil je duhovnik, botanik in mineralog. V Ljubljani je predaval logiko, metafiziko in Newtonovo fiziko. Je začetnik botaničnih, zooloških in mineraloških raziskav na avstrijskem Koroškem. Bil je botanični mentor Karla Zoisa in Franca Hladnika.

(slika 5)

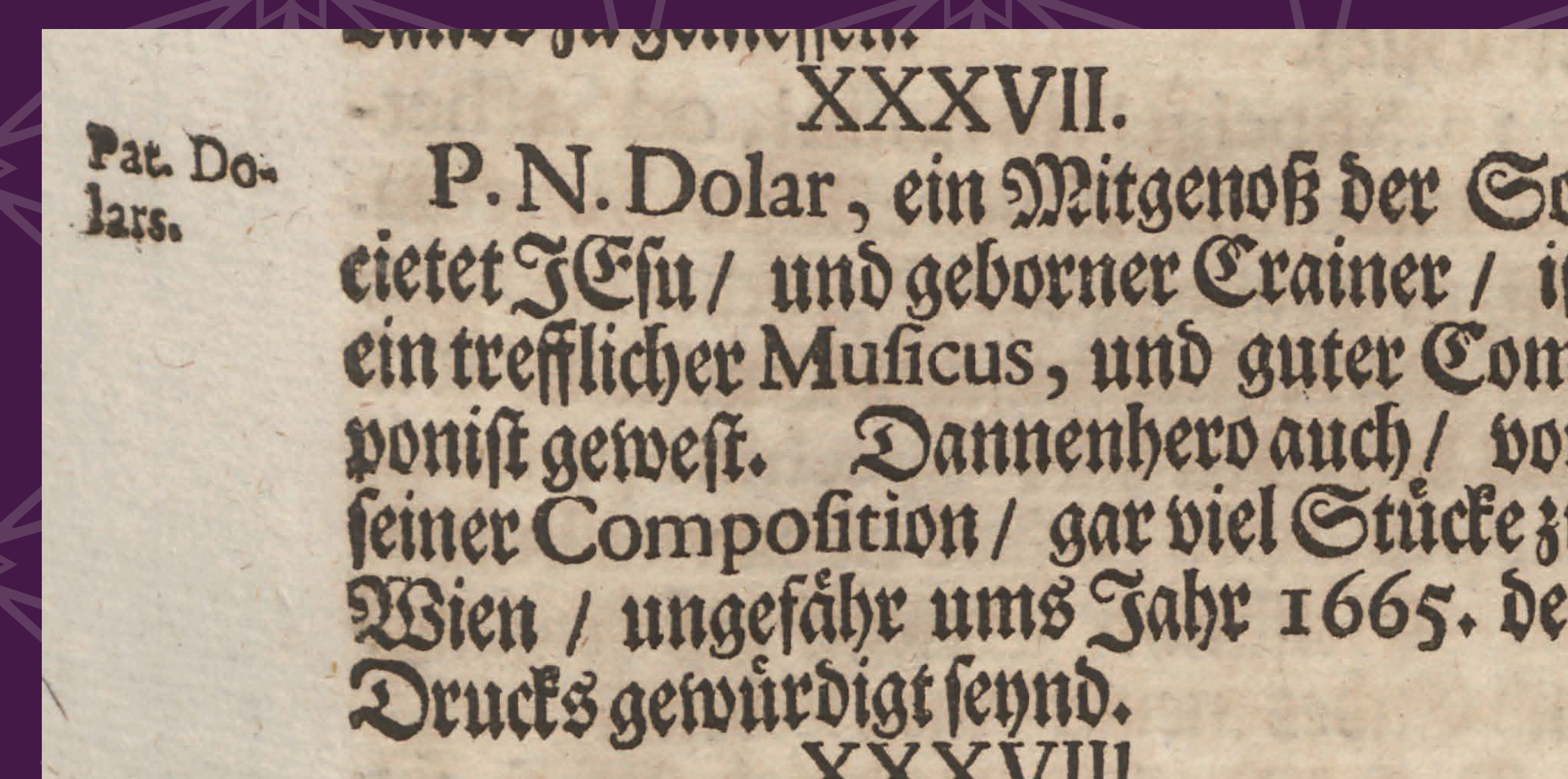
Gabrijel Gruber (1740–1805). Rodil se je na Dunaju, umrl pa v Sankt Peterburgu. Bil je duhovnik, inženir, matematik, hidrotehnik in arhitekt. V Ljubljani je na novoustanovljeni katedri za mehaniko poučeval risanje, geometrijo, hidravliko in inženirske predmete, namenjene obrtnikom. Najbolj znan je po regulaciji Ljubljanice in izsuševanju ljubljanskega barja. Leta 1802 je postal jezuitski vrhovni predstojnik in je veliko pripomogel k ponovnemu priznanju jezuitskega reda.

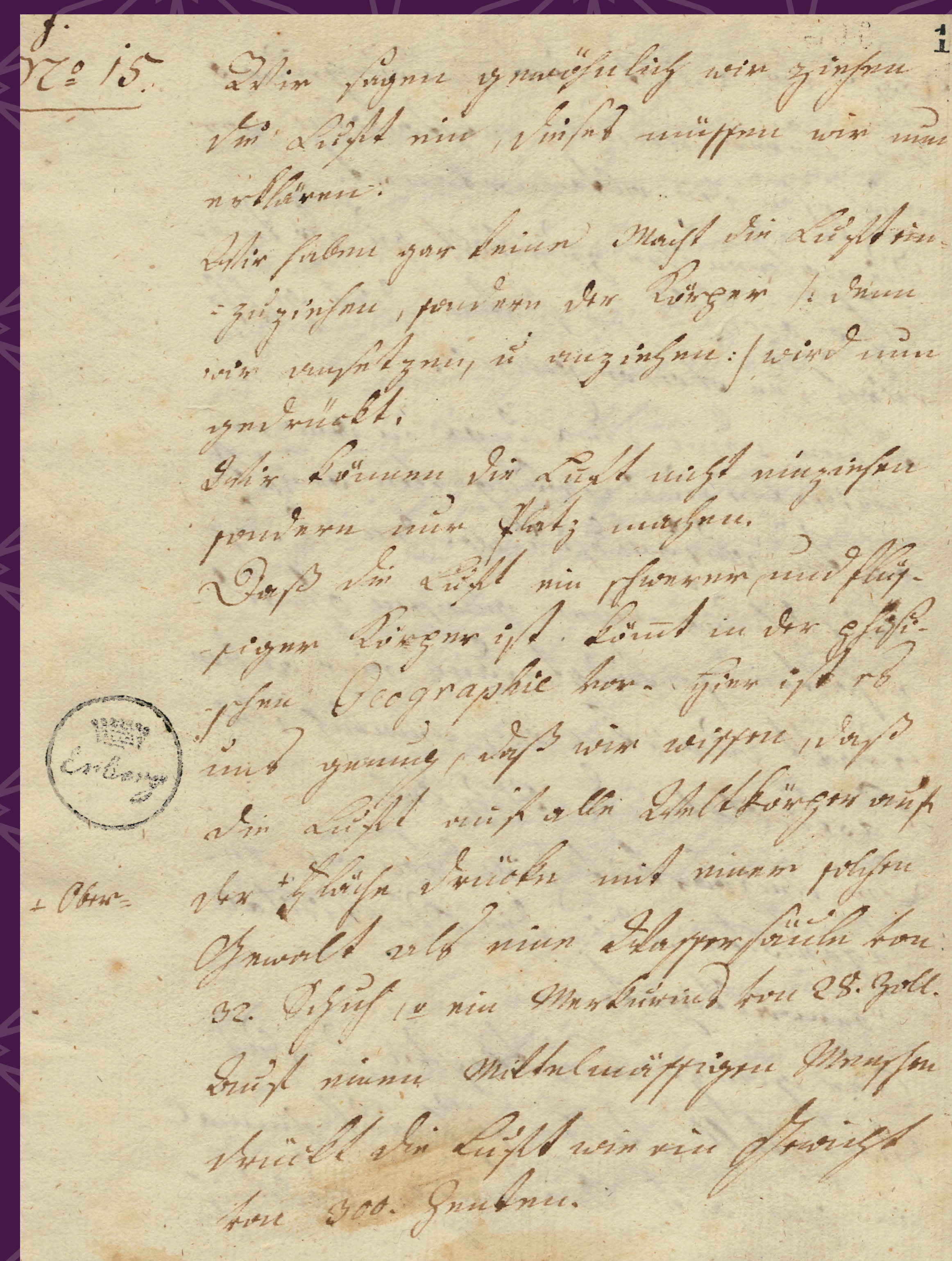
1 Portret Janeza Ludvika Schönlebna v njegovi zbirki pridig *Horae subsecivae dominicales* (1676)
NUK, Zbirka starih tiskov, GS I 15307/1

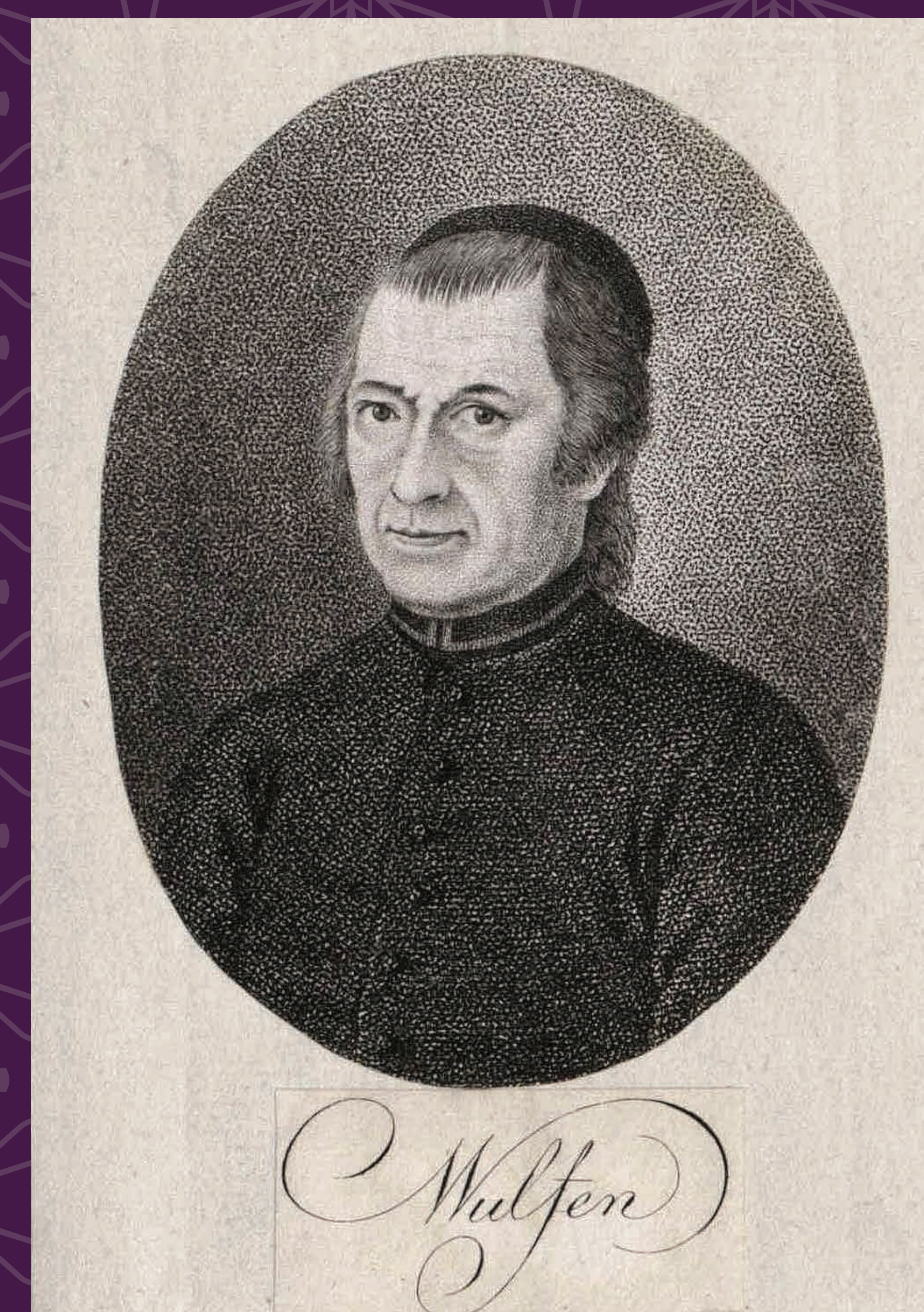
Naslovnica izpitnih tez iz leta 1760 pri profesorju Inocencu Tauffererju
NMS, K XXX 99

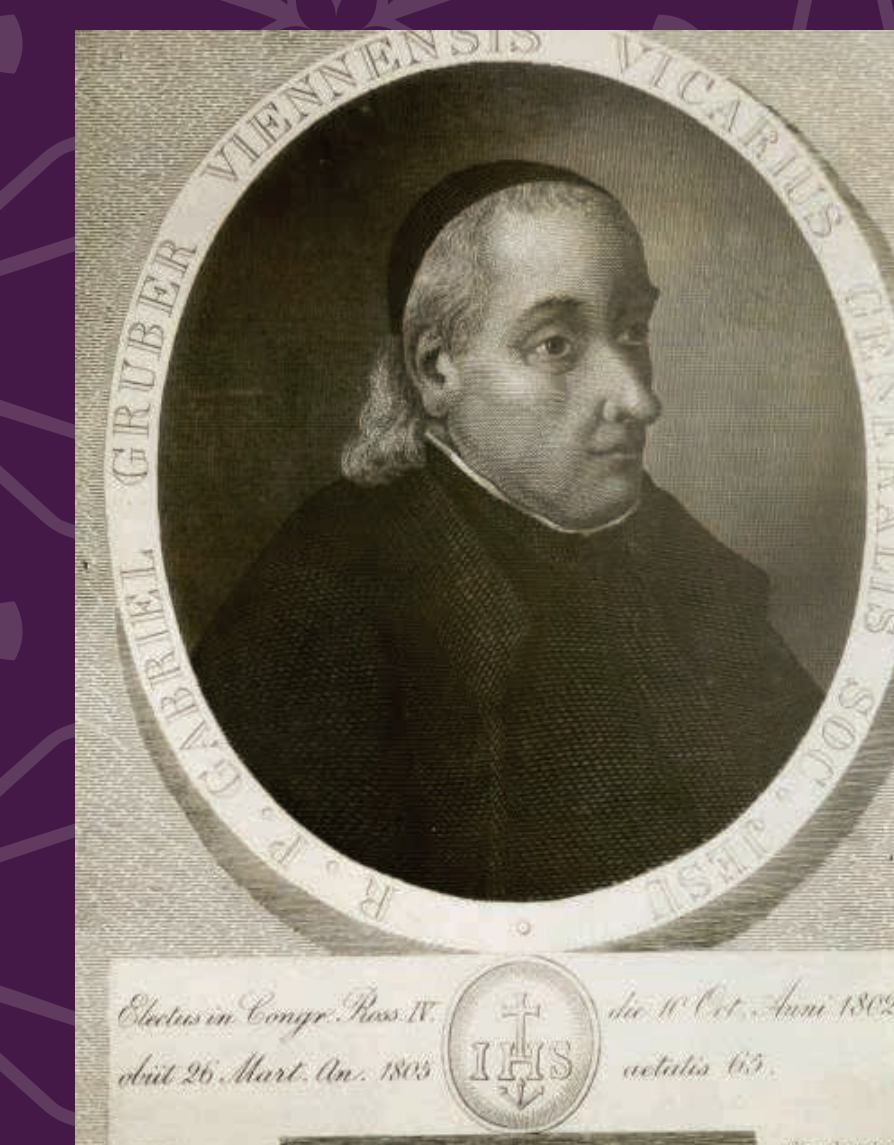
2 Valvasorjev zapis o Janezu Krstniku Dolarju v *Slavi vojvodine Kranjske*
Janez Vajkard Valvasor, *Die Ehre dess Hertzogthums Crain*, Ljubljana-Nürnberg, 1689, 6. knjiga, str. 359

3 Naslovnica Bernardu Ferdinandu Erbergu pripisanega rokopisnega spisa o fiziki (ok. 1740)
ARS, SI AS 1073, Zbirka rokopisov, 242r

4 Baron Franc Ksaver pl. Wulfen
ÖNB, Bildarchiv und Grafiksammlung, PORT_00083157_01, Wulfen, Franz-Xaver Freiherr von

5 Gabrijel Gruber
NUK, Zbirka upodobitev znanih Slovencev